

İCAT: İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak veya bir sorunu çözmek amacıyla ortaya koyduğu yeni araç, yöntem ya da düşüncelere icat denir. İcatlar insanların yaşamını kolaylaştırır ve teknolojinin gelişmesine katkı sağlar.

Örnek: *Telefonun icadı, Ampulün icadı vb.*

BULUŞ: Daha önce var olmayan bir ürünün, yöntemin veya teknolojinin ortaya çıkarılmasıdır. Buluş yapan kişiye "mucit" denir.

Örnek: *Alexander Graham Bell'in telefonu bulması, Cezeri'nin su makineleri tasarlaması*

ÜRÜN: İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üretilen her türlü mala ürün denir.

Örnek: *Kitap, Bilgisayar, Ekmek, Çanta*

ÜRETİM: İhtiyaçları karşılamak amacıyla mal veya hizmet ortaya çıkarma işine üretim denir. Üretim; tarım, sanayi, teknoloji ve hizmet alanlarında yapılabilir.

Örnek: *Fabrikada otomobil üretilmesi, Çiftçinin buğday yetiştirmesi, Fırında ekmek yapılması*

HAK: İnsanların sahip olduğu ve kullanabileceği özgürlük ve yetkilere hak denir. Haklar insanın güvenli ve adil bir yaşam sürmesini sağlar.

Örnek: *Eğitim hakkı, Yaşama hakkı*

SORUMLULUK: Bireyin üzerine düşen görevleri yerine getirmesine sorumluluk denir. Haklarımız olduğu gibi sorumluluklarımız da vardır.

Örnek: *Ders çalışmak, Çevreyi temiz tutmak, Trafik kurallarına uymak*

FİKRİ MÜLKİYET HAKKI: Bir kişinin ortaya koyduğu fikir, eser, buluş veya ürün üzerindeki sahiplik hakkına fikri mülkiyet hakkı denir. Bu hak sayesinde insanların emekleri korunur ve başkalarının izinsiz kullanması engellenir.

Örnek: *Bir yazarın yazdığı kitabın izinsiz çoğaltılmaması, Bir müzisyenin şarkısının izinsiz kullanılmaması, Bir mucidin icadının patentle korunması*

TELİF HAKKI:

Bir fikir veya sanat eserini özgün bir biçimde oluşturan kişinin bu eserden doğan tüm haklarına **telif hakkı** denir.

Telif hakkının ne olduğu, nasıl kullanılacağı, kimlerin kullanacağı ve hak ihlallerine karşı ne gibi yaptırımlar uygulanacağı gibi bilgiler Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yer almaktadır.

PATENT HAKKI:

Buluşun izinsiz olarak üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını veya ithal edilmesini engellemek amacıyla buluş sahibine tanınan haklara **patent hakkı** denir.

Patentin ne olduğu, nasıl kullanılacağı, kimlerin kullanacağı ve hak ihlallerine karşı ne gibi yaptırımlar uygulanacağı gibi bilgiler Sınai Mülkiyet Kanunu'nda yer almaktadır.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Türk Patent ve Marka Kurumu, ülkemizde patent tescili ile patent haklarının korunmasından sorumlu kurumdur.

TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU

- Buluşların kullanımını takip eder, yeni teknolojilerin değerlendirilmesi ile teknoloji transferinin yönlendirilmesi ve arşivlenmesi işlemlerini yapar.
- Patent hakları alanında uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülkelerle ilişkileri yürütür, iş birliğinde bulunur.
- Yurt içi ve yurt dışında teknoloji ve araştırma- geliştirme ile ilgili bilgi bankalarıyla, kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapar. Elde edilen bilgilerle doküman merkezleri kurar, bu bilgileri kamunun istifadesine sunar.
- Patent hakları ile ilgili olarak yayınlar yapar.
- Patent hakları konularında kişi ve kuruluşların bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi için gerekli çalışmaları yapar.
- Ülkemizin kalkınması ve sanayi üretiminin artması amacıyla girişimcileri buluş yapmaya ve patent almaya teşvik eder.

Telif hakkı, eser sahiplerinin haklarını başkalarının izinsiz kullanımına karşı korur ve eser sahiplerine özel haklar tanıır.

Telif hakkını düzenleyen **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu**'nun bazı maddeleri şunlardır:

Madde 8: Bir eserin sahibi, onu meydana getirendir.

Madde 14: Bir eserin umuma (kamuya) arz edilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını münhasıran (özel olarak) eser sahibi tayin eder.

Madde 15: Eseri, sahibinin adı veya müstear (takma) adı ile yahut adsız olarak umuma arz etme veya yayımlama hususunda karar vermek yetkisi (yetkisi) münhasıran eser sahibine aittir.

Madde 16: Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.

Madde 21: Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Madde 23: Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını kiralamak, ödünç vermek, satışı çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

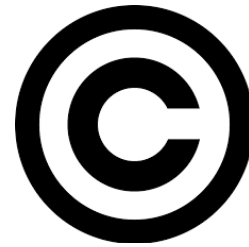
Kanuna göre bir fikir ve sanat ürününün eser olarak kabul edilip koruma altına alınabilmesi için eserin fikrî bir çabanın ürünü olması, bir ürün olarak ortaya konması (alenileşmesi) ve eser sayılan türler arasında olması gerekmektedir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre eser çeşitleri şunlardır:

- Musiki eserler
- İlim ve edebiyat eserleri
- Sinema eserleri
- Güzel sanat eserleri
- Derleme eserler

Korsan Eser: Çoğaltımı yasal yollarla yapılmayan ve piyasaya bandrolsüz sunulan eserlere korsan eser denir.

- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunan eserler, eserin oluşturulduğu andan başlayan doğal bir korumadan yararlanır.
- Eserin herhangi bir kuruma kayıt (tescil) ettirilmesine ya da onaylatılmasına gerek yoktur. Ancak **sinema ve müzik eserleri ile bilgisayar oyunları gibi eserler zorunlu kayıt tesciline sahiptir.**
- Eser üzerindeki hakların korunması ve özellikle hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması amacıyla bazı işlemlerin yapılması mümkündür. İsteğe bağlı tescil işlemi **T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğüne** şahsen ya da posta yolu ile başvurularak yapılır. İstenilen belgelerin eksiksiz olması durumunda başvuru sahibine de yapılan işleme ilişkin olarak kayıt-tescil belgesi düzenlenerek verilir.
- Ayrıca eser sahibi notere başvurarak eserin kendisine ait olduğunu belgeleyebilir.
- **Eserin telif hakkını koruma süresi, eser sahibinin hayatını kaybetmesinden itibaren 70 yıl daha devam etmektedir.**

- **Telif hakkı, eserlerde "©" sembolü ile gösterilir.**
- Zorunlu kayıt tescile tabi kitap, sinema ve müzik eserleri ile bilgisayar oyunlarına T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığınca bandrol verilir. Bandrol bulunmayan ürünler **"korsan eser"** olarak adlandırılır ve bunlar telif haklarına aykırı olarak basılan eserlerdir. Telif haklarının korunması ve emeğe saygı gereği bu eserleri alırken bandrol olup olmadığına dikkat etmeliyiz.

- Eser sahipleri telif haklarının ihlali durumunda yetkili mahkemelere başvuru yapabilirler. Ülkemizde telif haklarının denetiminden Emniyet Genel Müdürlüğü sorumludur. Vatandaşların haklarını korumak için emniyet yetkilileri düzenli olarak denetim gerçekleştirirler.

Patent hakkı, buluş yapanların haklarını korur ve buluş sahiplerine özel haklar tanır.

Patent hakkını düzenleyen **Sınai Mülkiyet Kanunu**'nun bazı maddeleri şunlardır:

Madde 1: Bu Kanunun amacı; marka, coğrafi işaret, tasarım, patent, faydalı model ile geleneksel ürün adlarına ilişkin hakların korunması ve bu suretle teknolojik, ekonomik ve sosyal ilerlemenin gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktır.

Madde 82: Teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir.

Madde 85: Patent sahibi, buluşun yeri, teknoloji alanı ve ürünlerin ithal veya yerli üretim olup olmadığı konusunda herhangi bir ayırım yapmaksızın patent hakkından yararlanır.

Patent sahibinin, izinsiz olarak yapılması hâlinde aşağıda belirtilen fiillerin önlenmesini talep etme hakkı vardır.

Patent konusu ürünün üretilmesi, satılması, kullanılması, ithal edilmesi veya bu amaçlar için kişisel ihtiyaçtan başka herhangi bir nedenle elde bulundurulması...

Türkiye'de patent almak için yetkili tek kurum **Türk Patent ve Marka Kurumu**dur. Bu kurum, uygun gördüğü başvurulara patent belgesi vermektedir. Patent başvurusu çevrim içi olarak turkpatent.gov.tr adresi üzerinden yapılmalıdır.

Patent sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar

- Patenti zamanında almak ve süreç içerisinde gerekli belgeleri hazırlamak bu hususların başında gelmektedir.

- Patenti olan ürünlerde "®" veya "TM" sembolü bulunmaktadır.
- Patent başvurusuna kadar buluşunuzu gizli tutmalısınız. Ürününüzün gelişimini tamamlaması ve pazarın ürün için hazır olması durumunda gecikmeden patent başvurusunun yapılması uygundur.

Ancak şunu unutmamak gerekir:

- Ürünün tam olarak geliştirilememiş olması ya da ürün için pazarın henüz hazır olmaması durumunda ürün karşılığını bulamayacaktır.
- Yine aynı şekilde patent için hazır bir ürünün patent başvurusunun gecikmesi durumunda da aynı fikirlerin başkaları tarafından patent başvurusunda bulunulması riski her zaman vardır.
- **Patent süresi başvuru tarihinden itibaren 20 yıldır.**
- Patent hakkının ihlali durumunda buluş sahibi yetkili mahkemelere başvuruda bulunmalıdır.

Bandrol: Kaset, kitap, cd, gibi süresiz yayınlarda telif ödemelerini ve eserlerin tescillerini kontrol altına almak için Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen etiket.

Barkod: Her türlü ticaret malına konulabilen, o malla ilgili stok, fiyat gibi bilgileri içeren, değişen genişlikte çubuklar biçiminde, elektronik tarayıcıyla okunabilen simge.